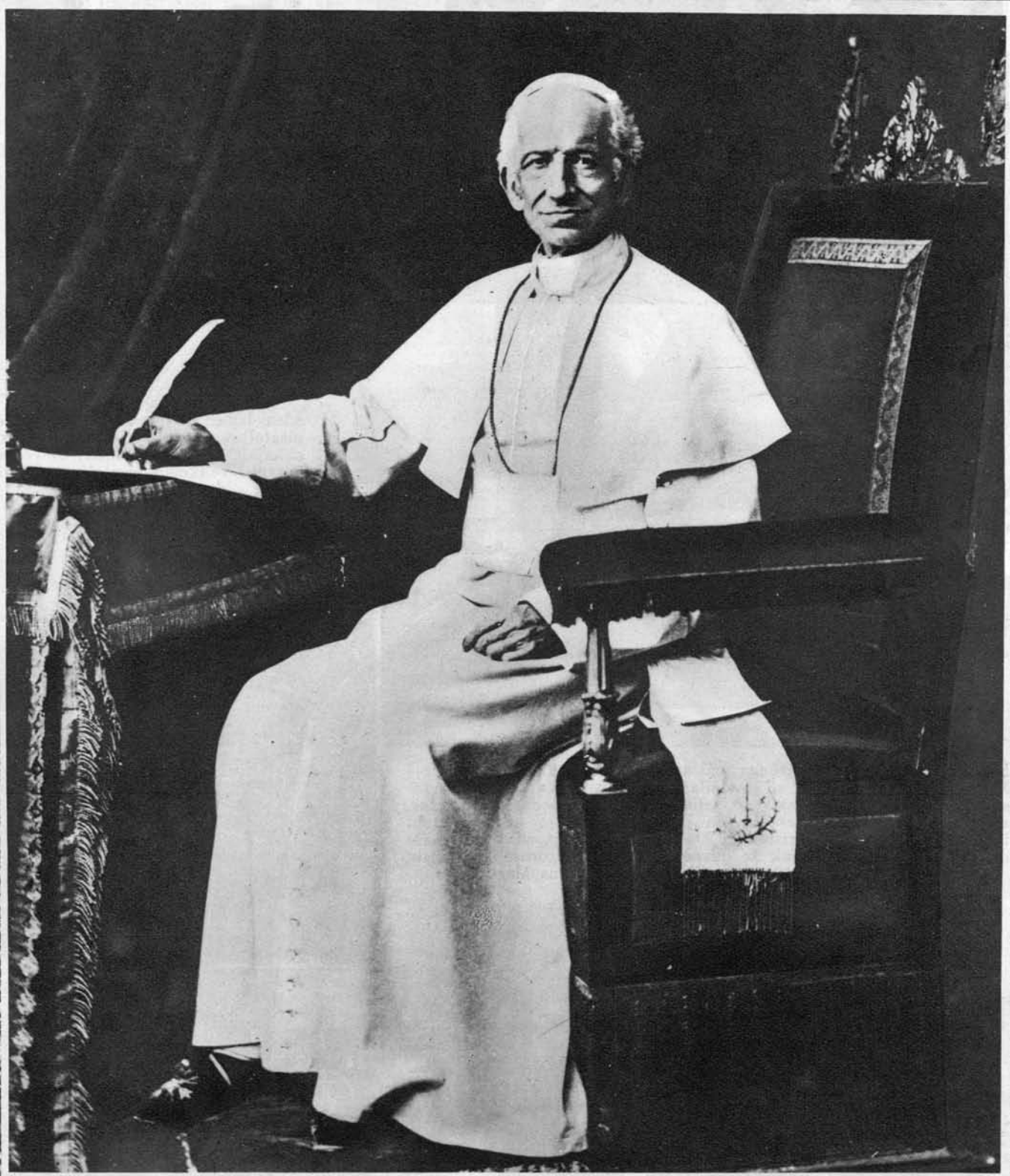

ILUSTRIRANI
SLOVENEČEC
 TEDENSKA · PRILOGA · SLOVENCAM

LETO VII

10. MAJA 1931

ŠT. 19

OB ŠTIRIDESETLETNICI „RERUM NOVARUM“

Veliki papež Leon XIII., ki je izdal na binkoštno nedeljo l. 1891. svojo znamenito socialno okrožnico »Rerum novarum«; ta pomenja rojstvo sistematičnega in organiziranega krščansko socialnega gibanja po vsem svetu in tudi pri nas Slovencih.

Pogreb dolgoletnega vojnega ministra Hadžiča.

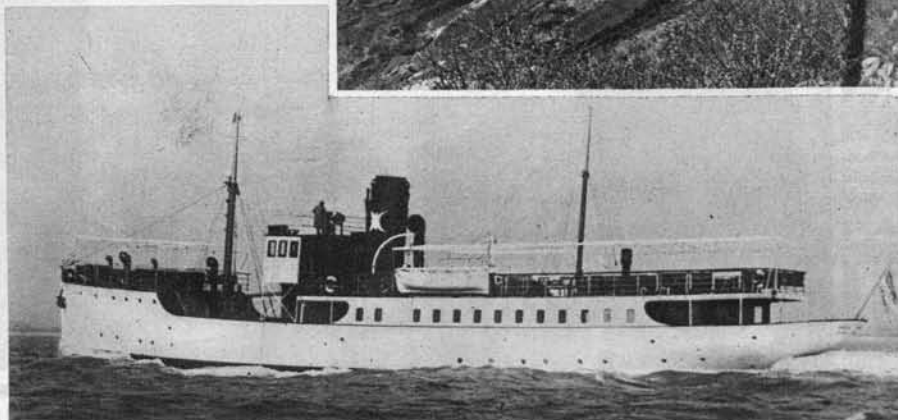
Dne 23. p. m. je umrl v Belgradu armadni general Štefan Hadžić, ki je bil v 4 vladah 6 let vojni minister in ki si je pridobil nevenljivih zaslug za organizacijo naše armade. Spodnja slika nam kaže armadne generale, ki nesejo ob priliki pogreba dne 24. t. m. njegovo krsto iz častniškega doma.

Josip Jurčič, eden izmed najpopularnejših slovenskih pisateljev, čigar 50 letnico smrti smo obhajali 3. t. m. »Ilustr. Slovenec« bo posvetil velikemu pisatelju poleti še posebno številko.

K izgraditvi gornjejadranskega pristaniškega sistema Sušak—Baker—Martinščica. Dne 16. p. m. se je vršila na Sušaku velika konferenca zastopnikov raznih ministrstev in zainteresiranih gospodarskih organizacij iz Slovenije in Hrvaške, ki je razpravljala o nujni potrebi izgraditve modernega pristanišča za ves severnozpadni del naše države, saj je postal Sušak že davno premajhen. Zgornja slika nam kaže pogled na Bakarski zaliv, slika na desni pa na Martinščico.

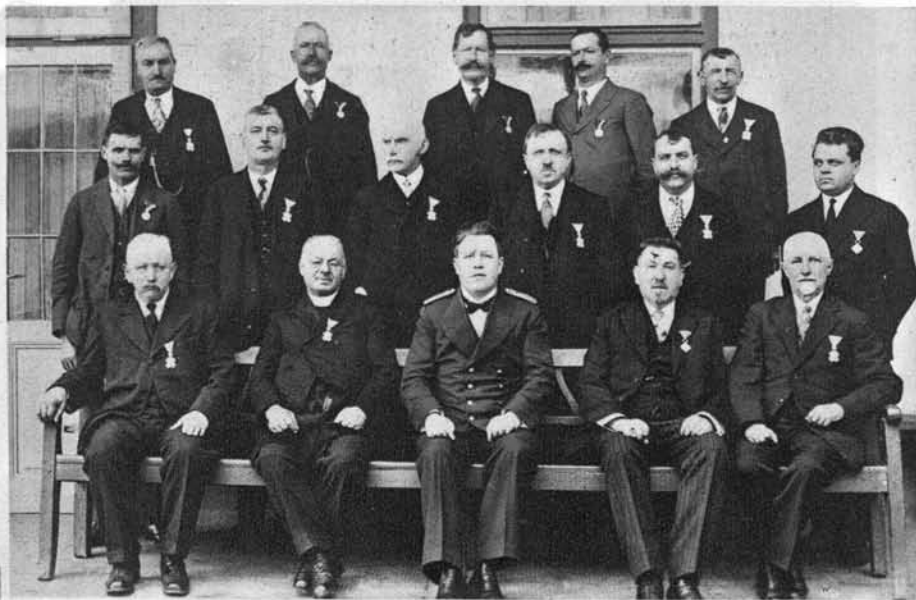

Novi parnik Jugoslov, plovitve »Bakar«, ki je prispel 19. p. m. iz Anglije in bo služil za obalno plovo v zgornjem Jadranu.

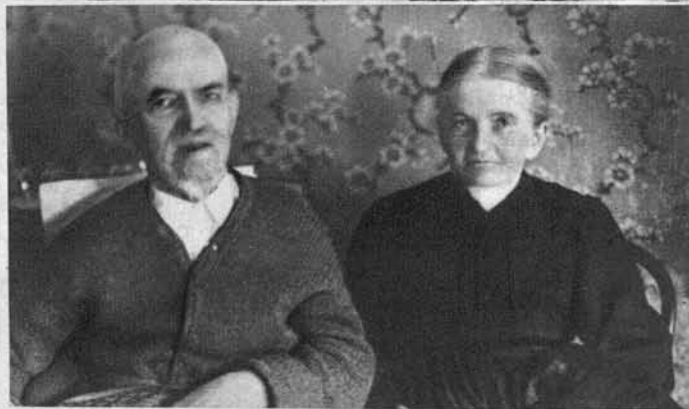
Na levi: Novoodkrita slika Henrike Langus (1836—1876). Slika je avtoportret slikarice iz mlajših let s svojo prijateljico. Njen lastnik je ruski slikar M. Babič.

Na desni: Odlikovanja so prejeli iz slovenjgraškega sodnega okraja prejšnji mesec naslednji ugledni možje (v prvi vrsti od leve na desno): F. Verdnik (Otiški vrh), župnik D. Roškar (Št. Ilj), okrajni podnač. Eiletz, ki je razdelil odlikovanja in dr. Bratkovič (Slov. gr.); v drugi vrsti: Fr. Hribernik (Legen), K. Iršič (Straže), Fr. Pečolar (Legen), L. Vaupot (Slov. gr.), I. Guzej (Št. Janž), ing. V. Vrhnjak (Pameče); v zadnji vrsti so pa: L. Pgač (Pameče), P. Klančnik (Podgorje), F. Rotovnik (Pameče), J. Havnik (Sele) in B. Dečnik (Šmiklavž).

Spodaj: Pogled na pogorišče velikega vinskega skladišča P. Ornič v Ptuj, ki ga je dne 17. p. m. uničil silen požar.

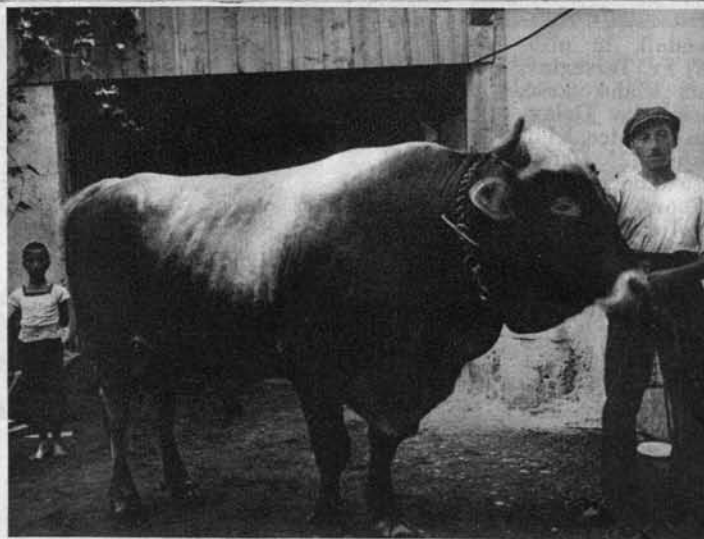
Bisernoporočenca Franc in Ana Sikošek iz Bežice. Sikošek je jako ugleden posestnik in slikarski mojster; oba jubilanta sta pa še čila.

Spodaj: Ivan Bajde iz znane iznajditeljske rodbine Bajdetov (Ljubljana), je popolnoma sam sestavil gitaro, katero smatrajo za eno najboljših pri nas. Okrašena je vsa z narodnimi motivi in ima še več drugih posebnosti. Bajde je samouk.

Zgledna rodbina s 13 živimi otroki (4 so pa umrli) je družina posest. J. Pšenice iz Sodražice. Po dolgih letih so se za zadnjo vel. noč prvič zopet zbrali vsi pod rodnim krovom, kjer jih je slikal I. Korbar iz Most. Otroci so navdušeni sodelavci v raznih kat. organizacijah.

Na desni: 1050 kg težak bik, ki ga je zredil posestnik J. Tisel iz Planine; bik je bil trikrat odlikovan.

Ob štiridesetletnici

Načelnstvo in nadzorstvo Jugoslov. strok. zveze. Na sliki je preds. Sr. Žumer (1), podp. Rutar (2) in Langus (3), tajnik Pitako (4), blag. Valant (5) in nač. nadz. dr. Al. Stanovnik (6), v sredini pa pionir in starosta J. Gostinčar (7).

Z obč. zbora Kerkove mladine l. 1927, ki obhaja letos 10-letnico, prireja redno poučne tečaje.

Na desni: Prošt Andr. Kalan, eden izmed začetnikov kršč. socialnega gibanja na Slovenskem. Po njegovih, dr. Žitnikovi in dr. Kerkovi zaslugi je izgubila nekdanja »Katol. narodna stranka« izrazito konservativni značaj in prevzela kršč. soc. program.

Urednik in pisatelj Fr. Terseglav, nač. kluba kršč. socialistov Delavske zbornice. Klub šteje 17 članov (vsa zbornica 60 članov), ki so bili izvoljeni z nad 14 tisoč glasovi (vseh oddanih glasov 32.000).

Na desni: Tabor kršč. soc. delavstva pri Sv. Mihele nad Laškimi dne 20. julija 1950. Takih taborov se vrši vsako leto več po Sloveniji, zlasti pri Sv. Joštu.

Taborenje »Borcev«, odseka Centralne Kerkovih družin, na Martuljku l. 1950.

Kršćanstvo je s svojo moralno silo odpravilo prepad med rimskim patriarhatom in plebejem in suženjem ter s tem zadalo suženstvu smrtni udarec. Zato so in pričakujejo katoličani od cerkve v vseh časih, da izgovori k socialnim problemom svojo avtoritativno besedo. Tako so klicali cerkve proti brezobzirnemu kapitalizmu že zgodaj, toda papež Gregor XVI. se je kot asket zaprl pred novim časom, Pija XI. je razočaralo l. 1848. in tako je čakala težka naloga njegovega naslednika Leona XIII., ki je pri reševanju socialnih vprašanj sodeloval z mnogimi odličnimi katoliškimi sociologi in znanstveniki, n. pr. angleškim škofom Manningom, ameriškim kardinalom Gibbonsom, friburško unijo katoliških sociologov v Švici itd. Tako moramo reči, da so indirektno sodelovali pri delu papeža Leona XIII. najširši krogi Leonova okrožnica »Rerum novarum« je sad tega sodelovanja. Leon XIII. je izdal to slovito okrožnico, ki jo imenuje dr. Kerk po vsej pravici »Magno caros delavskih pravie, na blinško nedeljo l. 1891., torej pred 40 timi leti.

V okrožnici ugotavlja Leon XIII., »da se kopiči v rokah nekaterih ljudi bogastvo, množica pa trpi revščino«, vsled česar je potrebna smotrna in hitra pomoč. Obsoja in prvi vrsti kapitalizem, kakor tudi revolucionarni marksizem v celoti. Za hitro in uspešno rešitev socialnih vprašanj zahteva sodelovanje med cerkvijo, državo, delavci in delodajalci. Naglašja, da po pojmovanju cerkve ne bi smelo biti med poslednjimi katoličani socialnih razlik. Država mora skrbeti predvsem za delavstvo. Poudarja potrebo posvetovanja delodajalcev in delavcev v skupnih odborih. Naglašja pa, da morajo imeti delavci svoje strokovne organizacije. Krščanski delavci se morajo organizirati v krščanskih strokovnih organizacijah, da se izognejo materialističnim vplivom. Papeževa okrožnica je po vsem svetu vzbudila speče katoličane, ki so se skušali dotle izogniti socialnim vprašanjem z molkom. Začelo se je splošno socialno gibanje delavcev in kmetov. Močne posledice so se čutille v vsem javnem kot tudi političnem udejstvovanju katoličanov. Predvsem je naglo vzrasla delavska organizacija: konzumi, kulturna društva, najbolj pa strokovna organizacija. Že l. 1908. se je ustanovila krščanska strokovna internacionala, katere tajništvo je prevzel današnji nemški minister za delo A. Stegerwald. Po vojni se je strokovna internacionala reorganizirala na kongresu v Haagu l. 1920., kjer je določila za svoj sedež mesto Utrecht na Holandskem. Do nastopa fašizma v Italiji je štela preko 3 milijone članov, danes jih pa šteje okrog 2.300.000.

Pri nas je bil evangelist Leonovih nauk dr. Kerk, ki je ustanovil l. 1894. prvi delavski list »Glasnik«. V svojem »Socializmu« iz l. 1901. je socialno delo Leona XIII. in njegovo okrožnico še posebej obdelal. Dr. Kerk je ustanovil že l. 1893. v Idriji prvo »Slovensko katoliško delavsko društvo«, naslednje leto pa v Ljubljani. Kmalu in smo dobili strogo izobraževalna društva, ki so se začela širiti tudi med kmečkimi ljudstvom in so dobila kmalu svojo centralo v Slov. kršč. soc. zvezi, kateri je bilo delavstvo stebel. Že l. 1895. je zbor — po večini delavskih zaupnikov — sprejel na Kerkov predlog znameniti »Socialni načrt slovenskih delavskih stanov«. Po prevaru je izgubila SKSZ svoj prvotni značaj. To je bil vzrok, da se je ustanovila l. 1921. v Ljubljani mladinska kulturna organizacija »Kerkova mladina«, ki se je razvila iz krajevnega društva kmalu v centralo s podružnicami v delavskih centrih. Organizacija ima namen pridobivati mladino za krščansko delavsko gibanje. Člane vzgaja za življenje in delo v strokovni organizaciji, prireja sestanke ter razne tečaje.

„Rerum novarum“

Odbor centrale Kerkovih družin, t. j. kulturne organizacije kršč. soc. mladine; v sredini preds. Langus.

JSZ, ustanovljena 1909, je v kratkem času krepko dvignila kršč. soc. del. zastavo. V JSZ včlanjene organizacije so šteje l. 1913. na Kranjskem 36, Stajerskem 13, Primorskem 6 in na Korškem 1 organizacijo s 4.048 člani. Od l. 1904. do 1922. je bila nje glasilo »Naša moč«. Po vojni je JSZ združila vse delavske stroke, delo se je poglabilo. Celotna organizacija je — zlasti v povojnem času — izvajala mnogo mezdnih bojev in sklenila mnogo kolektivnih pogodb. Znani so njeni predlogi n. pr. za zaščito vajencev, v zadnjem času pa posebno predlog za revizijo socialnega zavarovanja iz l. 1929. Do leta 1928. je glasilo organizacije »Pravica«, od 1928. pa »Delavska Pravica«. JSZ je središče kršč. delav. gibanja.

Interese krščanskega delavstva so zastopali v avstrijskem in jugoslovanskem parlamentu njegovi poslanci. Pred vojno je bilo »Slovensko katoliško delavsko politično društvo« središče političnega dela. Poleg vodstva SLS je obstojal enakopraven izvršilni odbor kršč. soc. delavstva (nač. J. Gostinčar). Po vojni se je politična organizacija preorganizirala v »Delavsko zvezo«. Pred vojno sta bila delavska poslancata dr. Kerk in Gostinčar, po vojni pa Gostinčar, dr. Gosar, Kugovnik in Kremžar. Poleg »Naše moči« in »Pravice« je izhajal l. 1920. dnevnik »Večerni list«, za njim pa 2 leti »Novi čas«, ki sta zastopala ideje JSZ. Od l. 1922. do 1927. je izhajala socialno politična kulturna revija »Socialna misel«, ki je žela posebno prva leta pod uredništvom dr. Besednjaka, dr. Gosarja in Terseglava splošno priznanje. Delavsko združništvo ima namen delavstvo gospodarsko samosvojiti in podpreti njegovo strokovno gibanje. L. 1894. se je v Ljubljani osnovalo I. delavsko konzumno društvo, 4 leta kasneje pa na Jesenicah enako društvo. Ljubljanski konzum ima 35 podružnic, daje 3% popust, jeseniški ima 5 podružnic in 6% popust. Ljubljanski konzum je bil močna opora strokovni organizaciji. Po vojni se polaga velika važnost na kreditno, književno in stavbno združništvo, za gospodarsko osamosvojitev delavstva.

Jug. strok. zveza šteje danes 2 papirniški, 6 lesnih, 2 oblačilni, 7 kovinarskih, 5 rudarskih, 1 kamnarsko in 13 mešanih strokovnih skupin ter strokovne zveze tob. delavcev, upokojencev, vdov in sirot, služkinj, železničarjev, viničarjev ter nameščencev, ki imajo 36 podružnic in 20 plačilnic — tedaj skupno 71 strokovnih krajevnih organizacij in članov od 4000—5000. V Delavski zbornici ima JSZ 17 delegatov, obratnih izvoljenih zaupnikov 90, zastopana je v upravnih Pok. zavoda in Trg. boln. podp. društva.

Centrala Kerkovih družin ima 28 družin z nad 600 člani. Izdaja mesečnik »Ogenj«, sekclja Borcev pa »Mladi plamen«. 6 je kreditnih zadrug: 1. del. hranilnica in posojilnica v Ljubljani, Mariboru, Celju, Delavska hranilnica v Laškem, viničarska kreditna zadruga v Slavnjaku. Ljubljanska ima poslovalnici v Trbovljah in Nazarju.

Književna zadruga je »Delavska založba« z odsekom »Kerkova knjižnica«, ki izdaja delavsko literaturo.

Gradbeni zadrugi sta »Delavski dom« in »Železniška družina« v Ljubljani.

Vse to so uspehi in posledice Leonove okrožnice. Toda če se vprašamo: Po prevaru je izgubila SKSZ svoj prvotni značaj, to je bil vzrok, da se je ustanovila l. 1921. v Ljubljani mladinska kulturna organizacija »Kerkova mladina«, ki se je razvila iz krajevnega društva kmalu v centralo s podružnicami v delavskih centrih. Organizacija ima namen pridobivati mladino za krščansko delavsko gibanje. Člane vzgaja za življenje in delo v strokovni organizaciji, prireja sestanke ter razne tečaje.

Načelnstvo I. del. kons. društva v Ljubljani, naše najstarejše in največje delavske gospodarske organizacije. Naše delavstvo ima že 6 hranilnic in 2 stavbni zadrugi.

Občni zbor JSZ l. 1927. JSZ je strokovna organizacija kršč. soc. delavstva, ki bo praznovala jeseeni 20 letnico.

Na levi: Dr. Janez Ev. Kerk, oče slovenskega kršč. soc. gibanja in prvi naš sociolog, ki je s svojimi socialnimi spisi in socialno organizatoričnim delom preudil slovensko ljudstvo. Vpliv tega dela ostane neizbrisven in zgodovinski našega naroda.

P. dr. Angelik Tominec, eden izmed ideologov našega kršč. soc. gibanja, ki je te dni izdal komentiran prevod »Rerum novarum«.

Na levi: Lanske publikacije »Delavske založbe«, to je založništva kršč. soc. delavstva. Razen te vzdržuje naše delavstvo še več lastnih listov. (Glej članek.)

Če prisluškujemo živalim...

Živali nikakor ne spoznamo v muzejih, menažerijah, živalskih vrtovih, v običajnih slikah itd., temveč le v naravi sami, ko res žive popolnoma neovirano svoje lastno življenje. Ker je pa seveda le malo komu dano, da bi mogel res opazovati in proučavati prebogato in prezanimivo življenje vsega živalstva v naravi sami, zato si skušamo pomagati tako, da dobimo živalske slike s pomočjo fotografije ali filma naravnost iz njih življenja v svobodni naravi.

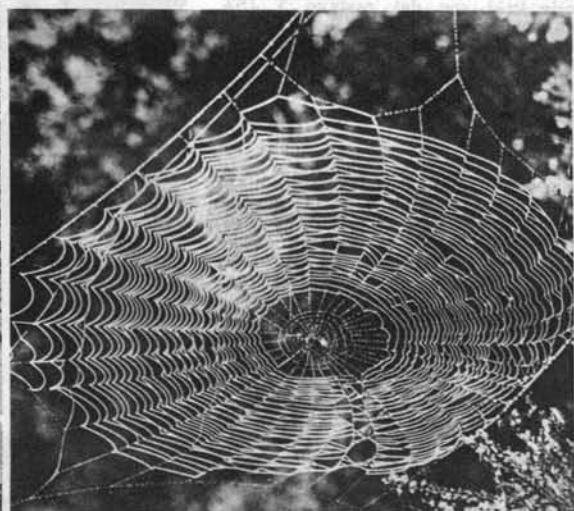
Nedavno je izšla prekrasna in obsežna zbirka takih slik iz vseh vrst živalstva pod naslovom »Belauschte Tierwelt«. Izdalo jo je založništvo »Deutsche Buch-Gemeinschaft« v Berlinu, ki se je ustanovilo pred nekaj leti in ima že nad 400.000 naročnikov po vsem svetu. Četrletna naročnina znaša 59 Din in za to si vsak naročnik lahko izbere poljubno poučno ali leposlovno knjigo, ki jo je založba medtem izdala.

Navedeno delo, iz katerega so deloma posnete tudi naše slike, je nekaj posebnega, saj nam nudi stotine prekrasnih takih slik levov v puščavi, bivolov ob afriških veletokih, severnih jelenov na njih potovanjih, čudovitih ptic po pragozdih itd. itd. Slike spremlja besedilo izpod peresa dr. A. Bergerja, znamenitega svetovnega popotnika in raziskovalca, ki nam večkrat v kratki doživljeni anekdoti pove več nego običajna živalstva na celih straneh.

Žirafa na begu.

Na levi: Severni medved poleti, ko se začnejo taliti neizmerna ledena polja Sev. led. morja.

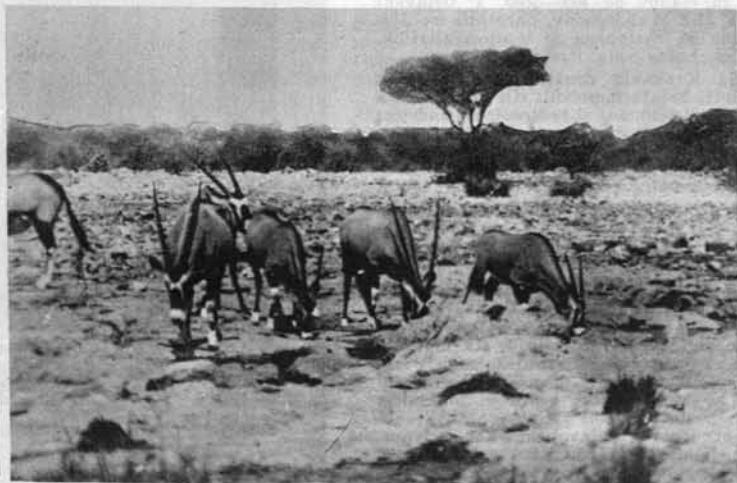

Umotvor pajka.

Levo: Morski levi ob obali Juž. Amerike.

Spodaj: Antilope na južnoafriški stepi.

Spodaj na levi: Družina pelikanov; mati pravkar krmi svojega mladiča iz zaloge, ki si jo je nabrala v vratu.

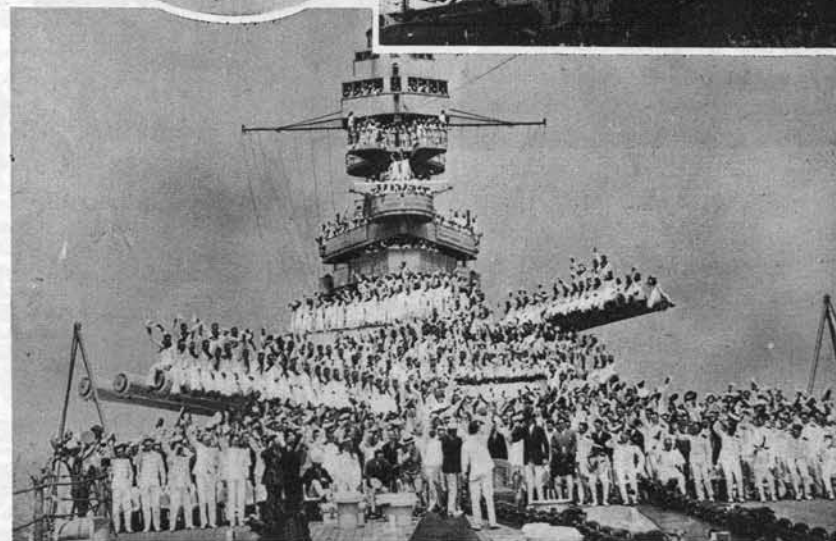
Šestdesetletnica pariške komune

Po nesrečni vojni z Nemci je izbruhnila konec meseca marca l. 1871. v Parizu komunistična revolucija, ki je povzročila strašno krvoprelitje. Vzdržala se je do meseca junija. Naša slika nam kaže proglasitev komune pred pariškim magistratom.

Lobanjo ogrske kraljice (Elizabete), ki je bila 19. nov. 1231. umorjena, stara 24 let, so pred kratkim našli v Brüsslju.

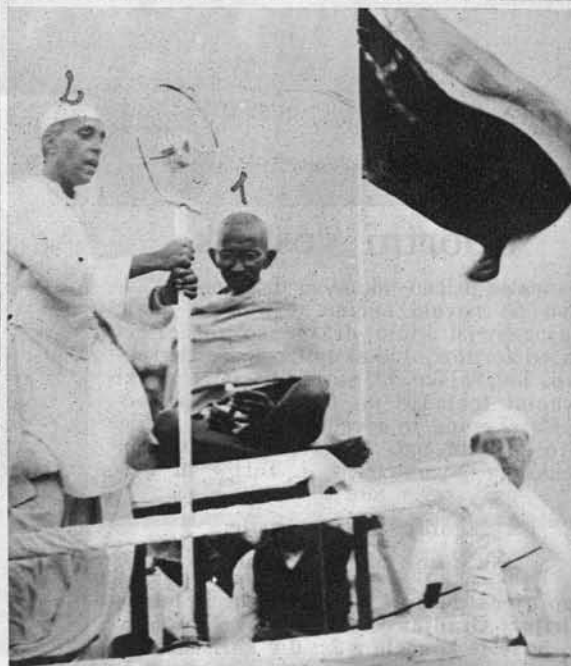
Spodaj: Zeppelin je prejšnji mesec priredil potovanje čez Balkan, Egipt in Palestino. Slika nam kaže zračnega orjaka nad Kairo.

Moštvo ameriške križarke »Arizona« pozdravlja predsednika Hooverja, ki je prispel na krov, da se popelje v Portorico.

Zgoraj v elipsi: Romunska kraljica Helena, ločena žena kralja Karla, ki se baje vnovič poroči z romun. polkovnikom Skelettijem.

Na desni: Gandhi (1) in Nehru (2) vršita sedaj po Indiji veliko propagando za verski mir in za sporazum z Anglijo.

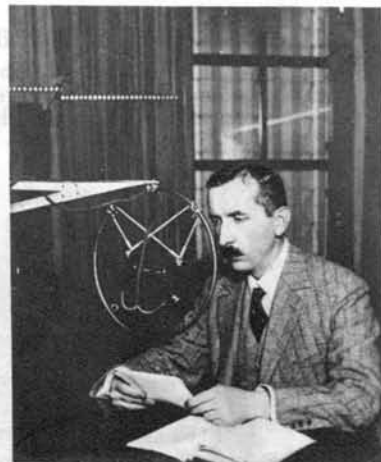

Iz studija našega radija

Akad. kipar Tine Kos.
(Risal H. Smrekar.)

Zgoraj na desni:
P. dr. Roman Tominec.

Francoščino poučuje dr. L. Sušnik.

Na desni: Sonny boy jazz band, ki ga
tolikokrat slišimo iz našega zvočnika.

Sportni vestnik

Danes se prično tekme za državno prvenstvo po novem načinu, to je po ligah. Najmočnejši klubi države so razdeljeni na tri teritorialne skupine, to je zagrebško, belgrajsko in vojvodinsko. V vsaki skupini tekmuje po 6 klubov. Najmočnejša skupina je seveda zagrebška, v katero spadata tudi oba reprezentanta slovenskega nogometa, t. j. Ilirija in Primorje.

Zgoraj: Moštvo Ilirije.

Na desni: Moštvo Primorja.

Zgoraj na desni v ovalu: Prizor iz tekme Ilirija : Gradjanski, ki se je vršila 26. p. m. in se je končala z 2 : 0 v korist Ilirije.

